

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Разоқов Ҷовидон Ҳисайнович барои дарёфти дараҷаи номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 07.00.15 - Таърихи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати берунӣ дар мавзӯи "Вазъияти муосир ва дурнамои рушди ҳамҷонибаи ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Ҷумҳурии Туркия (солҳои 2012 – 2023)"

Автореферати диссертатсияи номзоди барои дарёфти дараҷаи илмӣ дар самти илмҳои таърих, ки аз ҷониби Разоқов Ҷовидон Ҳисайнович пешниҳод шудааст, ба омӯзиши ҳолати ҳозира ва имкониятҳои ояндаи пешрафти ҳамҷонибаи робитаҳои ҳамкорӣ миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Туркия дар давраи аз соли 2012 то 2023 тамаркуз карда шудааст. Ин мавзӯи тадқиқотӣ дар шароити имрӯзаи тағйиротҳои ҷиддии геополитикӣ ва равандҳои ҷаҳонишавӣ, ки ҷаҳонро фаро гирифтаанд, арзиши хеле муҳимми илмӣ ва амалӣ дорад. Зеро ҳамкориҳои байни ин ду кишвар на танҳо ба рушди устувори иқтисодӣ ва такмили низоми сиёсӣ мусоидат мекунанд, балки ҳамчунин дар таҳкими механизми амнияти минтақавӣ ва тавсеаи ҳамгироии фарҳангӣ, ки барои ҳар ду ҷониб манфиатовар аст, нақши калидӣ мебозанд. Дар ҳақиқат, ин робитаҳо метавонанд ҳамчун омилҳои муҳим барои ҳалли масъалаҳои мураккаби минтақавӣ хидмат кунанд ва ба ташаққули муносибатҳои устувор дар арсаи байналмилалӣ кӯмак расонанд.

Аҳамияти ғавқулоддаи ин мавзӯ аз он бармеояд, ки дар низоми муосири муносибатҳои байналмилалӣ, ҳамкориҳои Тоҷикистон бо Туркия ба марҳилаи комилан нав ва сифатан болотар ворид гардидааст, ки ин тағйиротҳо бо таъсири омилҳои гуногуни сиёсӣ ва иқтисодӣ алоқаманданд. Муаллифи диссертатсия самтҳои асосии сиёсӣ, иқтисодӣ, амниятӣ ва гуманитариро бо ҳамҷониба ва бо диққати хос таҳлил намудааст ва нишон медиҳад, ки чӣ тавр тағйиротҳо дар сиёсати хориҷии Туркия, аз ҷумла татбиқи доктринаи машҳури "Умқи стратегӣ", ки аз ҷониби сиёсатмадорони

туркӣ пешбарӣ шудааст, ба робитаҳои дучониба таъсири мусбат ва ё манфӣ гузоштаанд. Навгониҳои илмӣ асар дар он зухур меёбанд, ки барои нахустин бор равандҳои ҳозираи ҳамкориҳо, аз ҷумла дар заминаи масъалаҳои муҳимми байналмилалӣ чун вазъияти Афғонистон ва муборизаи муштарак бо терроризм ва экстремизм, бо тақия ба манбаъҳои аслий, ҳуҷҷатҳои расмӣ ва омори навтариини дастрас баррасӣ ва тадқиқ шудаанд. Ғайр аз ин, муаллиф дурнамои ояндаи ин ҳамкориҳоро бо пешниҳоди тавсияҳои мушаххас ва амалишаванда равшан месозад, ки ин пешниҳодҳо метавонанд барои таҳия ва татбиқи сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон арзиши баланд дошта бошанд ва ба пешрафти минбаъдаи робитаҳо мусоидат намоянд.

Тадқиқоти мазкур бар асоси усулҳои муосири таърихӣ, муқоисавӣ ва системавӣ, ки дар илми таърих ва муносибатҳои байналмилалӣ васеъ истифода мешаванд, гузаронида шудааст. Муаллиф аз назарияҳои муҳимми сиёсӣ чун реализм ва неолиберализм, ки барои фаҳмиши амиқи равандҳои байналмилалӣ заруранд, ба таври фаровон истифода бурдааст ва ин тавр заминаҳои назариявӣ асарро мустаҳкам кардааст. Пойгоҳи манбаъҳои истифодашуда хеле васеъ ва гуногунранг буда, ҳуҷҷатҳои расмӣ ҳар ду кишварро дар бар мегирад, аз ҷумла Конститутсияҳои ҳар ду давлат, созишномаҳои байналмилалӣ, протоколҳои ҷаласаҳои расмӣ ва дигар аснодҳои ҳуқуқӣ. Инчунин, муаллиф аз маводи бойгониҳои вазоратҳои дахлдор, мақолаҳои матбуоти даврӣ ва осори илмӣ муҳаққиқони маъруф истифода бурдааст, чун қорҳои муҳаққиқони тоҷикӣ ба монанди Назаров Т.Н., Сатторзода А., Сайидзода З.Ш., муҳаққиқони туркӣ чун Анар Сомучуоглу ва Керим Хос, ҳамчунин мутахассисони русӣ ба мисли Арутюнян А.Е. ва Иванова И.И. Ин манбаъҳо имкон медиҳанд, ки ҳамаи таҳлилҳо ва хулосаҳо бо далелҳои мӯътамад ва ҳақиқӣ пуштибонӣ карда шаванд, аммо барои пурратар кардани тадқиқот метавонанд бо манбаъҳои навтари байналмилалӣ, аз қабили гузоришҳои Созмони Милалҳои Муттаҳид (СММ) ва Созмони Амният ва Ҳамкорӣ дар Аврупо (САҲА), ки ба

масъалаҳои минтақавӣ тамаркуз доранд, ғанӣ гардонида шаванд ва ин тавр арзиши илмӣ асарро боз ҳам боло баранд.

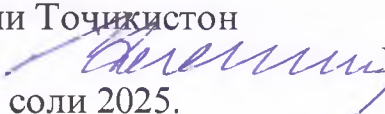
Автореферати пешниҳодшуда мазмун ва муҳтавои мухтасари қисмҳои асосии диссертатсияро, аз ҷумла муқаддима, ду боб (ки ҳар кадом бо панҷ зербоб тақсим шудаанд) ва хулосаро дар бар мегирад. Дар боби аввал тамоюлҳои умумии рушди робитаҳои байни ду кишвар дар оғози асри XXI мавриди баррасӣ қарор гирифтааст, ки дар он тағйиротҳои бунёдии сиёсати хориҷии Туркия ва таъсири мустақим ва ғайримустақими онҳо ба муносибатҳо бо Тоҷикистон бо диққати хос таҳлил мешаванд. Ин боб имкон медиҳад, ки хонанда фаҳмад, ки чӣ тавр равандҳои глобалӣ ва минтақавӣ ба ин робитаҳо таъсир гузоштаанд. Боби дуюм бошад, ба динамикаи ҳамҷонибаи робитаҳои байнидавлатӣ, ҳамкорӣҳои иқтисодӣ, амниятӣ ва гуманитарӣ бахшида шудааст ва дар он муаллиф ба таври дақиқ ва бо далелҳо ҳаҷми гардиши тиҷоратиро (ки дар давраи солҳои 2012–2023 аз 2 миллиард доллар зиёдтар будааст), иштироки фаъоли Туркия дар лоиҳаҳои муҳими энергетика, сохтмон ва инфрасохтор, ҳамчунин ҳамкорӣҳои муштарак дар самти мубориза бо терроризм ва дигар таҳдидҳои амниятӣ шарҳ медиҳад. Таҳлилҳо дар ин бобҳо бо мантиқи қавӣ ва бо мисолҳои мушаххас, чун сафарҳои расмӣ президентҳо, имзои созишномаҳои муҳим ва татбиқи лоиҳаҳои муштарак ҳамроҳанд, аммо барои пуррагии бештар метавонанд бо омӯзишҳои муқоисавӣ бо ҳамкорӣҳои Туркия бо дигар кишварҳои Осиёи Марказӣ, ба монанди Қазоқистон ё Ўзбекистон, муқамалтар карда шаванд, то ки фарқиятҳо ва монандиҳо равшантар зоҳир гарданд.

Автореферат ва ҳуди диссертатсия пурра ба талаботҳои илмӣ ва стандартҳои академӣ ҷавобгӯ буда, мавзӯро бо ҳамҷониба, бо наwgониҳои илмӣ ва бо таъба ба далелҳои мӯътамад омӯхтааст. Аз ин рӯ, ин кор барои дарёфти дараҷаи номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 07.00.15 - Таърихи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати берунӣ қомилан тавсия карда

мешавад ва метавонад ҳамчун пойгоҳи муҳим барои тадқиқотҳои минбаъда дар ин самт хидмат кунад.

Муқарриз

номзади илмҳои таърих,
декани факултети муносибатҳои байналхалқии
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

13 10 соли 2025. Ҷаъфарзода Сайҳомид Хайриддин

Суроға: индекс 734000, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, ноҳияи Сино,
кӯчаи Нахимова, бинии 67/4 А, хучраи 202
Тел.: (+992) 918490004
E-mail: Saihomid1989@mail.ru.c

Имзои Ҷаъфарзода С.Х. - ро тасдиқ мекунам:
сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

 Шодихонзода Э.Ш.

Суроғаи муассиса: Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, 734025, хиёбони Рӯдакӣ, 17
Телефон: (+992 -37) 221-62-25; (+992 -37) 227 -15-10
Факс: (+992-37) 227-15-10
Email: info@tnu.tj
13 10 соли 2025.